

УДК 331.556.4 [1-925.53]

РЕГІОНАЛЬНІ АСИМЕТРІЇ В ЄС ТА НОВІ ІНСТРУМЕНТИ ПОЛІТИКИ ВИРІВНЮВАННЯ

Поліщук Л. С.

Кандидат економічних наук, доцент кафедри світового господарства і міжнародних економічних відносин Інституту міжнародних відносин Київського національного університету імені Тараса Шевченка.

Анотація. *Регіональні диспропорції в Європейському Союзі поглибилися з останніми розширеннями. В статті аналізуються відмінності у економічному розвитку окремих регіонів і країн ЄС. Велика увага зосереджена на нових інструментах політики регіонального розвитку, основною метою яких є соціально-економічне вирівнювання в країнах та регіонах ЄС, зроблено висновки щодо її дієвості.*

В статті аналізуються країни і регіони ЄС з різним рівнем соціально-економічного розвитку, який з останніми розширеннями лише диференціюється. Зроблена спроба ранжувати країни ЄС відносно показника ВВП на душу населення. В роботі підкреслюється збільшення кількості держав з різкими внутрішніми контрастами, особливо між столицею, столичними і периферійними регіонами.

Акцентовується на нововведеннях політики економічного і соціального згуртування ЄС, котра розрахована на період 2014-2020 рр., відповідно до якої введені жорсткіші правила фінансування соціально-економічного розвитку, встановлена пряма залежність між наданням коштів з європейських фондів та виконанням країнами-членами вимог щодо скорочення бюджетних дефіцитів і розмірів державного боргу. Найпомітнішим нововведенням наднаціональної регіональної політики ЄС є виділення за рівнем розвитку не двох, а трьох груп регіонів для розподілу асигнувань із Структурних фондів, що відповідають за політику згуртування.

Ключові слова: *регіональні асиметрії, диспропорції, регіональний розвиток, інструменти політики вирівнювання, макрорегіональні стратегії ЄС.*

Постановка проблеми. Європейський Союз, об'єднавши 28 країн з різним рівнем соціально-економічного розвитку, витрачає величезні кошти через Структурні фонди та інші механізми вирівнювання для усунення країнових та регіональних асиметрій. Вивчення цих питань може бути корисним в контексті європейської інтеграції України, великої різниці у економічному розвитку вітчизняних регіонів, формування нової регіональної політики в країні.

Мета статті – дослідження регіональних асиметрій в ЄС та оцінка нових інструментів політики згуртування на період 2014-2020 рр.

Щодо реалізації поставленої мети в статті вирішені такі завдання:

- за даними Євростату проаналізовано регіональні асиметрії в країнах та регіонах ЄС;
- розкрито взаємозв'язок політики економічного і соціального згуртування із стратегією «Європа 2020», основою якої є економічне зростання та побудова справжнього єдиного європейського ринку;
- охарактеризовано нові інструменти політики згуртування в умовах реалізації нової стратегії економічного і соціального розвитку ЄС.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Питанням регіональної політики і розвитку в ЄС, проблемам економічної конвергенції та політиці згуртування присвячені численні роботи зарубіжних та вітчизняних фахівців.

Вагомий внесок у дослідження регіональної політики та розвитку внесли такі відомі західні вчені як А. Вебер, У. Ізард, Ф. Перру, Г. Мюрдаль, Й. Тюнен, А. Хіршман, Дж. Фрідмен, К. Уівер, Т. Хегерстрендта інші. Політиці регіонального розвитку, узагальненню досвіду її здійснення у країнах Європейського Союзу присвятили свої праці Ю. Батлер, Г. Горжелак, В. Волес і Г. Волес, В. Ніжнінські, Т. Потканські, П. Сегварі, Д. Юлл та ін.

У теоретичних та практичних розробках щодо концепцій регіональної політики та регіонального розвитку, оцінки регіональної політики ЄС та регіональних диспропорцій знайшли своє відображення погляди вітчизняних вчених та експертів, зокрема, О. І. Амоші, З. С. Варналія, А. П. Голікова, М. І. Долішнього, І. І. Лукінова, Ю. В. Макогона, А. Ф. Мельник, І. Р. Михасюка, А. І. Мокія, С. Г. Писаренко, В. К. Симоненка, М. Г. Чумаченка, В. І. Чужикова та інших. В їх працях аналізуються тенденції і процеси розвитку територій, визначаються напрями і пріоритети розвитку регіональної економіки та досліджуються проблеми формування регіональної політики й політики сприяння на рівні регіонів в ЄС та окремих країнах.

Основні результати дослідження. Серед країн і регіонів ЄС існує значна відмінність стосовно рівня життя та економічного розвитку, які з кожною фазою розширення лише поглиблюються. З останнім розширенням на 10% збільшилися об'єми виробництва, на 22% кількість населення, на 57% – кількість зайнятих у сільському господарстві і зросла чисельність безробітних на 30%. Населення, що проживає в регіонах з ВВП на душу населення менш, ніж третину середнього показника по ЄС, зросло з 24 до 62 мільйонів (20% населення ЄС). Отже, подвоїлась важливість проблем економічно слабких територій. Це підкреслює важливість проведення політики регіонального розвитку та зближення в Європейському Союзі [5].

Не дивлячись на в цілому досить високий рівень соціально-економічного розвитку, Євросоюз характеризується значними регіональними диспропорціями. За рівнем ВВП на душу населення (розрахованому за ПКС) можна виділити чотири групи країн ЄС:

- 10 порівняно забезпечених країн Західної та Північної Європи (до котрих відносять Ірландію) з ВВП на душу населення більше 110% від середнього по ЄС;
- Італію та Німеччину, де при ВВП на душу населення вище середньоєвропейського рівня є високорозвинені регіони та «проблемні» території (відповідно на півдні та сході);
- 7 малих та середніх середземноморських країн (включаючи Іспанію та Словенію), в котрих ВВП на душу населення нижче середньоєвропейського рівня, але розрив не перевищує 30%;
- 9 східноєвропейських держав, в яких ВВП на душу населення за останні роки коливався від 30 до 70% від середнього рівня по ЄС.

Відставання країн Південної та Східної Європи за цим показником ЄС не в змозі ліквідувати в найближчі 15 років, однак економічна динаміка в них свідчить про явні тенденції згладжування диспропорцій на національному рівні. Не слід переоцінювати високих темпів зростання у країнах ЦСЄ та Південної Європи, адже їх стабільність можлива лише при кардинальній модернізації економіки, причому на основі розвитку передових наукоємних виробництв, зорієнтованих на зовнішні ринки. Однак, поки що поліпшення позицій цих країн у напрямі інноваційного розвитку не спостерігається. За включенням Чехії та Словенії (а в окремі роки Угорщини), видатки на НДДКР в «нових» членах ЄС, а також в Греції, Португалії (а іноді і в Іспанії) менше 1% ВВП, тоді як у Фінляндії і Швеції цей показник перевищує 3%, в Данії, Німеччині та Австрії – 2%, у Вели-

кій Британії, Бельгії та Нідерландах наближається до цього значення. Проблема ускладнюється тим, що ріст витрат на НДДКР в «бідних» країнах йде переважно за рахунок нарошування державного фінансування, тоді як приватний бізнес орієнтується на науковий потенціал провідних країн ЄС. Також слід зазначити, що 43% обсягів інноваційного виробництва в ЄС припадає лише на 14% території ЄС – географічний п'ятикутник, де виробляється продукція з високою доданою вартістю, який утворюють Лондон, Гамбург, Мюнхен, Мілан та Париж (де проживає близько третини населення цієї території). Люксембург, котрий є найбагатшою країною-членом за рівнем ВВП на душу населення, зараз у сім разів багатший найбіднішої країни, Румунії, а на регіональному рівні ці відмінності ще сильніші.

У Європейському Союзі продовжує зберігатися велика економічна диспропорція між регіонами. Обсяг ВВП на душу населення різниться від 343% від середнього по ЄС (внутрішній Лондон) до 28% від середнього по ЄС (регіон «Северозападен» у Болгарії).

За даними Євростату, найбагатшими регіонами Союзу є Внутрішній Лондон (343% від середнього рівня ВВП на душу населення у ЄС), Велике герцогство Люксембург (279%), Брюссель (216%), Тронінген (198%) та Прага (172%) [5].

З 40 регіонів, у яких обсяг ВВП на душу населення складає понад 125% від середнього по ЄС, десять знаходяться у Німеччині, п'ять – у Нідерландах, по чотири – в Австрії та Сполученому Королівстві, по три – в Іспанії та Італії, по два – у Бельгії та Фінляндії, по одному – у Чехії, Данії, Ірландії, Франції, Словаччині, Швеції та Люксембургу.

Найбідніші регіони (28-29% від середнього по ЄС), як і раніше, знаходяться у Болгарії та Румунії. Серед 64 регіонів, де рівень ВВП на душу населення складає 75% від середнього по ЄС, переважна більшість знаходиться у нових державах Союзу, хоча тут є і чотири італійські та португальські регіони, три грецькі та французькі (заморські території), два британські та один іспанський [5].

Оскільки включення в ЄС менш розвинених східноєвропейських країн автоматично знизило середній показник по Союзу, 16 проблемних регіонів «старих» держав-членів покинули категорію бідних регіонів виключно внаслідок цього статистичного ефекту. В основному «постраждали» Східна Німеччина і райони Греції (хоча для них все-таки передбачений перехідний період).

Розширення ЄС на Схід супроводжувалося не тільки появою в його складі безлічі економічно відсталих регіонів, але і збільшенням числа держав з різючими внутрішніми контрастами. Примітно, що в «старих» членах ЄС міжрегіональні відмінності обумовлені в основному наявністю декількох макрорегіонів з різною історією економічного розвитку (зокрема, Західна і Східна Німеччина), різною спеціалізацією (наприклад, Північна, Центральна і Південна Італія), іноді ускладнюється ще й етнічної неоднорідністю. Так, у Бельгії на тлі процвітаючої столиці зі змішаним населенням (ВВП на душу населення склав 256% від середнього по ЄС) фламандська Фландрія помітно випереджає за рівнем економічного розвитку франкомовну Валлонію (128% проти 93% від середнього по ЄС).

Для чисто облікових цілей Євростат виділяє в політико-адміністративному поділі країн-членів три рівні територіальних утворень, які ієрархічно входять один в одного, так звана єдина система класифікації NUTS – *Статистична номенклатура територіальних одиниць* (Nomenclature of Territorial Units for Statistical Purposes). NUTS-1 (суб'єкти федерацій, агреговані та автономні регіональні утворення загальною кількістю 77), NUTS-II (провінції, департаменти, округи загальною кількістю 270) NUTS-III (графства, префектури загальною кількістю 1300).

Дана система класифікації знайшла своє застосування в соціально-економічному аналізі на регіональному рівні і, починаючи з 1988 року, формує основи для визначення регіо-

нальної відповідності в рамках Структурних Фондів і загальну базу для збирання, розвитку та гармонізації статистики на рівні ЄС.

Нижче перераховані основні принципи, якими керується Євростат у створенні та розвитку класифікації NUTS:

- NUTS скоріше забезпечує інституційне виділення, ніж функціональні регіони; це відображає практичний досвід доступу до даних і вимоги по впровадженню політики;
- NUTS утворює регіональні одиниці загального характеру, а не одиниці прив'язані до певних видів діяльності (наприклад, гірничодобувні регіони, с/г регіони);
- NUTS – трирівнева ієрархічна класифікація (три рівня регіональних); у більшості випадків два рівня (з перших трьох) відносяться до ареалів, що використовуються в національному контексті, третій рівень був створений для більшої можливості співставлення між країнами-членами.

Не дивлячись на намір отримати структуру, в рамках якої всі регіони приблизно однакових розмірів будуть знаходитися на одному рівні NUTS, очевидно, що кожний рівень включає регіони відмінні по площі, населенню, економічному значенню та адміністративній владі. Це, в свою чергу, безпосередньо впливає на вимір диспропорцій і, таким чином, на результати категоризації. Однак, для цілей Структурних Фондів, було прийнято вважати рівень NUTS-II прийнятним для категоризації в межах Цілі 1, а NUTS-III – в межах Цілі 2. При відсутності такої звичайної (хоча і недосконалої) класифікації регіонів було б неможливо використання поширених в ЄС критеріїв і системи категоризації регіонів у цілях Структурних Фондів.

У «нових» країнах ЄС величезний розрив у рівні розвитку окремих регіонів найчастіше позбавлений політичного забарвлення і пов'язаний з гіпертрофованим розвитком столиць, особливо в малих державах. Наприклад, у Празі, що утворює окремих регіон NUTS-2, ВВП на душу населення складає приблизно 92% від середнього по ЄС, що було лише трохи менше, ніж у бельгійської Валлонії чи Іспанії в цілому. У той же час в Північно-Західній області Чехії і в Середній Моравії цей показник не досягає навіть 35% від середнього по Євросоюзу. При розрахунку за ПКС валют ситуація висвічується ще яскравіше – Прага опиняється в числі найбільш благополучних регіонів (ВВП на душу населення з урахуванням ПКС перевищив середній по ЄС в 1,6 рази), тоді як всі інші області Чехії і при такому підході відносяться до бідних регіонів (60-70% від середнього по Євросоюзу). У Братиславському краї сусідньої Словаччини ВВП на душу населення дорівнює в середньому за останні роки 78% від середнього по ЄС (з урахуванням ППС – майже в 1,5 рази перевищував середній), а у Східній Словаччині (Кошицький і Прешовський краї) – перебуває на рівні 23% (з урахуванням ППС – 43%) [5].

Найбільш важливим показником для оцінки міжрегіональних контрастів зазвичай визнається розмір ВВП на душу населення.

Серед «старих» членів ЄС самим відсталим регіоном NUTS-2 вважається Західна Греція (Еллада), де ВВП на душу населення склав лише 49% від середнього по ЄС-28. При цьому в центральній частині Великого Лондона, яка також утворює регіон NUTS-2, ВВП на душу населення перевищив середній по Євросоюзу показник більш ніж у 4 рази. У той же час в Литві (яка в силу невеликого розміру країни не ділиться навіть на окремі регіони NUTS) ВВП на душу населення склав лише 27% від середнього, у Латвії – 25,3%. З приєднанням до ЄС в 2007 р Болгарії асиметрії стали ще більше зростати. В цілому ВВП на душу населення в цій країні в склав лише 12,7% від середнього по ЄС, а в таких регіонах NUTS-2, як Північно-Західний і Південно-Центральний райони Болгарії, – 9,6%.

Підвищення ВВП на душу населення в бідних регіонах є основним завданням ключового напрямку регіональної політики ЄС – «конвергенції» (до 2006 р. – так звана «мета

1»). Пороговим критерієм для отримання допомоги служить рівень 75% від середнього по ЄС. Хоча розрахунок ведеться з урахуванням регіональних відмінностей у рівні цін, тобто на основі паритетів купівельної спроможності (ПКС) валют (причому береться середнє значення за 3 роки), це змінює картину незначно. Наприклад, в найбідніших районах Болгарії ВВП на душу населення навіть при розрахунку таким способом не досягає 30% від середнього по Євросоюзу.

Дані Євростату показують, що вже в поточному десятиріччі більшість проблемних регіонів в Південній і Східній Європі демонструють випереджаюче зростання ВВП на душу населення. Однак у майбутньому загостряться міжрегіональні відмінності всередині окремих країн, особливо між великими міськими агломераціями та економічною периферією зі «старою» господарської спеціалізацією. Навіть хороша економічна динаміка деяких великих периферійних регіонів буде забезпечуватися в основному за рахунок локальних точок зростання [3].

Поточна підтримка відстаючих територій, створення загального сприятливого інвестиційного клімату для підприємств (найчастіше мають середню чи низьку наукоємність) не дає стійкого скорочення розриву в рівні регіонального розвитку. Ліквідувати в перспективі асиметрії між провідними економічними центрами ЄС і периферійними або депресивними територіями можна лише одним шляхом – створюючи можливості для нарощування в регіонах власного потенціалу інноваційного розвитку. І саме політика регіонального розвитку на наднаціональному рівні здатна допомогти країнам створити такі можливості.

Зміст реформи політики економічного і соціального згуртування, розрахованої на період з 2014 по 2020 рр., зводиться до виконання Європейським Союзом декількох постулатів:

- забезпечити спадкоємність цілей та інструментів регіональної політики;
- зберегти основні принципи фінансової підтримки держав-членів - загального охоплення, концентрації зусиль, програмного підходу, партнерства влади, додатковості участі ЄС;
- забезпечити зв'язок регіональної політики з більш широким порядком денним економічного управління ЄС, а також продовжити малопомітне зниження фінансових зобов'язань по відношенню до відстаючих країн і регіонів [3].

Для нового *програмного періоду (2014-2020 рр.)* введені нові, жорсткіші правила фінансування соціально-економічного розвитку. Зміни передбачають концентрацію зусиль на обмеженому наборі цілей в рамках діючої стратегії "Європа-2020": встановлення прямої залежності між наданням коштів з європейських фондів та виконанням країнами-членами зобов'язань щодо скорочення бюджетного дефіциту і розмірів державного боргу; збереження лише *двох цілей регіональної політики*:

- 1) *інвестиції в зростання і зайнятість;*
- 2) *європейське територіальне співробітництво.*

Найпомітнішим нововведенням наднаціональної регіональної політики стало виділення з 2014 р. за рівнем розвитку не двох, а трьох груп регіонів для розподілу асигнувань із структурних фондів ЄС, що відповідають за політику згуртування.

Найбільший обсяг фінансування регіональної політики ЄС напряму «Інвестиції для зростання та зайнятості», призначений для *найменш розвинених регіонів (less developed regions)* – з ВВП на душу населення за паритетом купівельної спроможності (ПКС) нижче 75% від середнього рівня по ЄС. Такі регіони розташовані в основному в країнах Центрально-Східної та Південної Європи.

У той же час деякий обсяг асигнувань отримують регіони *перехідного типу* (transition regions – з ВВП на душу населення від 75 до 90% від середнього по ЄС) і *більш розвинені* (more developed regions, де ВВП на душу населення перевищує 90% від середнього по ЄС) [2].

Поділ регіонів на три групи дозволив дещо обмежити число проблемних територій і сконцентрувати допомогу. В рамках сітки NUTS-2 до менш розвинутих регіонів віднесено – 71 регіон (з населенням близько 128 млн. чол., асигнування в розрахунку на одного жителя в середньому перевищать 200 євро на рік). Регіонами перехідного типу названа 51 територія (з населенням 68 млн. чол. та щорічними витратами за напрямом «Інвестиції для зростання та зайнятості» близько 75 євро на чол.), більш розвиненими регіонами – 151 територія (з населенням 307 млн. чол. та витратами в 25 євро на одного жителя).

Нововведенням в рамках програмного періоду 2014-2020 рр. регіональної політики вважають *макрорегіональні стратегії* – новий спосіб заохочення співробітництва регіонів Європи, незалежно від їх членства в Союзі. Європейська комісія просуває нову модель в житті з 2009 р. Першою була Стратегія для регіону Балтійського моря, за нею в 2011 р. послідувала Дунайська стратегія, потім в 2014 р. – Стратегія для регіону Адриатичного та Іонічного морів, до 2015 р. завершено формування контурів Альпійської стратегії. Флагманські проекти в рамках названих стратегій отримують стартове фінансування з Структурних фондів (розрахованих на членів ЄС), Інструменту допомоги вступу і Інструменту партнерства (розрахованих на нинішніх і потенційних кандидатів), після чого відкриваються для участі зовнішніх акторів (міжнародних фінансових організацій, субрегіональних угруповань, фондів держав-партнерів ЄС) [7].

Створена платформа послужить активізації національних адміністрацій, обміну інформацією, досвідом і найкращою практикою, а також призведе до спільних дій. Реалізація цілей стратегії – розвиток енергетики, транспорту, охорони навколишнього середовища, туризму – ключ до поліпшення повсякденному житті громадян макрорегіонів.

Організаційно формування та реалізація політики сприяння регіональному розвитку здійснюється в чотири етапи.

В їх основі (*перший етап*) лежать «Зелені книги», що час від часу випускає КЄС по окремих перспективних напрямках подальшого розвитку економіки та науки, а також періодичні дослідження порівняльного рівня розвитку регіонів країн-членів. Після консультацій по змісту цих книг і досліджень з офіційними та діловими колами КЄС кристалізує з них основні напрями, «Ініціативні програми», «Інноваційні заходи». Після консультацій з Європарламентом, Економічним і Соціальним комітетом ЄС та Комітетом регіонів такі напрями, програми й заходи затверджуються в загальній формі Радою ЄС.

На *другому* етапі країни-члени визначають у своїх національних операційних програмах регіонального розвитку сектори та сфери, що потребують сприяння ЄС. Після обговорення з КЄС ці національні заявки узагальнюються в Рамковій переліки сприяння та розподіляються пізніше на конкретні цільові програми, які після їх затвердження КЄС відкриваються для проектного наповнення.

Проектне наповнення затверджених програм відбувається на *третьому етапі*, причому, в підсумку в них потрапляє лише частина поданих проектів, що пояснюється досить складною процедурою їх відбору та оцінки.

Реалізація політики сприяння регіональному розвитку починається на *четвертому етапі* на основі чітко визначених принципів.

У відповідності з «Директивами ЄС по наданню допомоги національним регіонам» Комісія висуває такі вимоги:

- методологія визначення району повинна бути чіткою та об'єктивною, що дозволить Комісії оцінити її переваги;
- показники, що використовуються, повинні бути суттєвими та отриманими із надійних статистичних джерел;
- регіональна політика повинна проводитись по відношенню до відповідно цілісних територіальних одиниць.

Після того, як на основі певних критеріїв визначено, які території слід підтримувати, безпосередні учасники розробляють програмні документи та приходять до угоди про конкретні території, встановлюють цілі розвитку конкретно даного регіону і політику, за допомогою якої вони будуть досягнуті протягом декількох років діяльності програми, розробляють механізми їх реалізації. Тільки після того, як програма офіційно узгоджена Структурні Фонди можуть почати діяти в даному регіоні. Після узгодження програми представляють собою контрактну угоду про економічний розвиток між компетенцією макrorівня – ЄС – і «програмним органом» – організацією на рівні країни-члена або нижче, на який покладена кінцева відповідальність за здійснення програми на базі партнерства

Висновки. Проведений аналіз регіональних асиметрій та окремих інструментів політики економічного і соціального згуртування в Європейському Союзі дозволяє виділити такі важливі аспекти її впровадження.

По-перше, політика спирається на надійну законодавчу основу, оскільки передбачає вибір району, на економічний розвиток якого виділяються ресурси. Дуже важливо, щоб такий вибір здійснювався у відповідності з існуючим законодавством, яке забезпечує послідовність та прозорість такої політики.

По-друге, проведення регіональної політики вирівнювання – довготривалий процес. Хоча політика розглядається як спосіб вирішення невідкладних проблем (наприклад, безробіття), її основною ціллю є вирішення довгострокових структурних завдань. Одним із фундаментальних принципів регіональної політики є те, що доцільніше надавати допомогу регіонам, в яких відбуваються структурні зміни, ніж субсидіювати застарілі або пошкоджені галузі економіки чи виробництва, а також ті, котрі можуть стати локомотивами розвитку. Аналогічно акцент робиться на підтримку інвестицій, а не на тривале субсидювання.

Третій аспект пов'язаний із ринковою орієнтацією регіональної політики, націленою на створення таких умов, при яких ринкові відносини могли б розвиватися найбільш ефективно. Внаслідок цього ініціативи регіональної політики направлені на удосконалення структури ринкових відносин і не входять у протиріччя з ними.

Просторова направленість характеризує *четвертий аспект* регіональної політики. Бюджетні обмеження вимагають робити вибір між районами, куди будуть направлені ресурси. Це в свою чергу вимагає чітких та обґрунтованих критеріїв для вибору регіону. Нарешті, політика згуртування вимагає координованого підходу, оскільки природа регіональних проблем саме така, що вимагає участі в їх вирішенні цілого ряду національних міністерств та відомств, різних організацій регіонального рівня, а також приватного сектору економіки в партнерстві з наднаціональним.

Список використаної літератури

1. Bachtler, J., Gorzelak, G. (2007). Reforming EU Cohesion policy: a reappraisal of the performance of the Structural Funds, Policy Studies 28 (4).

2. Regionalpolitik und Europa 2020. – [Electronic resource]. – Mode of access: http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Regional_policies_and_Europe_2020/de.
3. European Union (2013), Cohesion policy: Strategic report 2013 on programme implementation 2007-2013. COM (2013) 210 final Report from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions. Brussels, 18. 04. 2013. 2 European Commission (2013), Evaluations of the 2007-2013 programming period, Expert Evaluation Network – Analysis on the Cohesion Policy Performance. – [Electronic resource]. – Mode of access: http://ec.europa.eu/regional_policy/information/evaluations/index_en.cfm#2.
4. The European Union explained: Regional policy. – Luxembourg: European Commission, 2014. P. 3.
5. Eurostat Regional Yearbook 2014. – Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2014. P. 120. – [Electronic resource]. – Mode of access: http://ec.europa.eu/regional_policy/index.cfm/en/policy/cooperation/european-territorial.
6. EU Regional policy. – [Electronic resource]. – Mode of access: http://europa.eu/pol/reg/index_en.htm.
7. Bericht der Kommission an das Europäische Parlament, den Rat, den Europäischen Wirtschafts und Sozialausschuss und Denausschuss der Regionen zur Governance makroregionaler Strategien Brüssel, den 20. 05. 2014 COM(2014) 284 final – [Electronic resource]. – Mode of access: http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/cooperate/macro_region_strategy/pdf/gov_macro_strat_de.pdf.

REGIONAL ASYMMETRIES IN THE EU AND NEW POLICY INSTRUMENTS ALIGNMENT

Polishchuk L. S.

PhD in Economics; Associate Professor at the Chair of World Economy and International Economic Relations of Institute of International Relations, Taras Shevchenko National University of Kyiv.

Abstract. *Regional disparities in the European Union have deepened with the latest enlargements. The article analyzes the differences in economic development of separate regions and countries of the EU. Much attention has been focused on new policy instruments for regional development, whose main aim is the social and economic alignment in the countries and regions of the EU. The paper provides conclusions regarding their effectiveness.*

The article examines countries and regions of the EU with different levels of social and economic development, which has been more differentiated with the latest enlargements. An attempt is made to rank the EU countries regarding the GDP per capita. The author emphasizes the increase in the number of member states with serious internal contrasts, especially between the capital, Metropolitan and peripheral regions.

It stresses the importance of innovations in the EU economic and social cohesion policy for the period 2014-2020, introducing stricter rules for financing social and economic development. The direct correlation between the European funds allocation and the implementation by the member states of budget deficits and public debt reduction requirements is detected. The most notable innovation of the EU supranational regional policy is the way it distinguishes two, instead of three, groups of regions based on their level of development for allocations from the Structural funds responsible for the cohesion policy.

Key words: *economic power, economic leadership, world economic centers, international trade, international investments.*

References

1. Bachtler, J., Gorzelak, G. (2007). Reforming EU Cohesion policy: a reappraisal of the performance of the Structural Funds, Policy Studies 28 (4).
2. Regionalpolitik und Europa 2020. – [Electronic resource]. – Mode of access : http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Regional_policies_and_Europe_2020/de.
3. European Union (2013), Cohesion policy: Strategic report 2013 on programme implementation 2007-2013. COM (2013) 210 final Report from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions. Brussels, 18.4.2013. 2 European Commission (2013), Evaluations of the 2007-2013 programming period, Expert Evaluation Network – Analysis on the Cohesion Policy Performance. – [Electronic resource]. – Mode of access: http://ec.europa.eu/regional_policy/information/evaluations/index_en.cfm#2.
4. The European Union explained: Regional policy. – Luxembourg: European Commission, 2014. P. 3.
5. Eurostat Regional Yearbook 2014. – Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2014. P. 120. – [Electronic resource]. – Mode of acces : http://ec.europa.eu/regional_policy/index.cfm/en/policy/cooperation/european-territorial.
6. EU Regional policy – [Electronic resource]. – Mode of access: http://europa.eu/pol/reg/index_en.htm.
7. Bericht der Kommission an das Europäische Parlament, den Rat, den Europäischen Wirtschafts und Sozialausschuss und Denausschuss der Regionen zur Governance makroregionaler Strategien Brüssel, den 20. 05. 2014 COM(2014) 284 final. – [Electronic resource]. – Mode of access: http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/operate/macro_region_strategy/pdf/gov_macro_strat_de.pdf.

РЕГИОНАЛЬНЫЕ АСИММЕТРИИ В ЕС И НОВЫЕ ИНСТРУМЕНТЫ ПОЛИТИКИ ВЫРАВНИВАНИЯ

Полищук Л. С.

Кандидат экономических наук, доцент кафедры мирового хозяйства и международных экономических отношений Института международных отношений Киевского национального университета имени Тараса Шевченко.

Аннотация. Региональные диспропорции в Европейском Союзе увеличились в связи с последними расширениями. В статье анализируются отличия в экономическом развитии регионов и стран ЕС. Большое внимание уделяется оценке новых инструментов политики регионального развития, целью которой является социально-экономическое выравнивание в странах и регионах ЕС, сделано выводы относительно ее действенности.

В статье анализируются страны и регионы ЕС с разным уровнем социально-экономического развития, которое с последними расширениями только дифференцируется. Сделана попытка ранжировать страны ЕС относительно показателя ВВП на душу населения. В работе подчеркивается увеличение количества государств с разительными внутренними контрастами, особенно между столицей, столичными и периферийными регионами.

Акцентируется на нововведениях политики экономического и социального сплочения, которая рассчитана на период 2014-2020 гг., в соответствии с которой введены более жесткие правила финансирования социально-экономического развития, устанавливается прямая зависимость между получением средств с европейских фондов и исполнением странами-членами требований сокращения бюджетных дефицитов и размеров государственного долга. Наиболее существенным нововведением наднациональной региональной политики ЕС считается выделение трех групп регионов для распределения средств Структурных фондов, которые финансируют политику сближения.

Ключевые слова: региональные асимметрии, диспропорции, региональное развитие, инструменты политики выравнивания, макрорегиональные стратегии ЕС.